

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

LXXXV. An Sacramentorum Causalitas sit Physica, vel Moralis respectu
Gratiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

posuerit; sed potius Autoritate & Ratione Immaculatam Conceptionem constanter propugnare, cum Vniuersis propè Doctores, ac integris Academijs conjuraverit. Vnde etiam ulteriori defensione in hoc puncto opus non habet.

374. Contra alteram verò immeritè oppugnationis partem, his ab Adv. verbis comprehensam. [Primum conceptum formalem hujus Exemptionis non rectè quis assignaret, si cum Haunoldo lib. 2. n. 562. ad privationem gratiæ recurreret: quia ut expressè docet S. Doctor in 2. ad Annibaldum dist. 30. a. 2. peccatum originale tantum Consummativè est privatio Iustitiæ, & Originaliter consistit in ipsa habitudine ad commutabile bonum, ex peccato primi parentis relicta; P. Haunoldus S. Doctoris clypeo facillimè se tueretur: quia, utique assentiente S. Thomæ, primum conceptum formalem Exemptionis à peccato originali, rectè quis assignat eum, quo Beatiss. Virgo in primò instanti Conceptionis suæ ita concipitur se habuisse, quemadmodum se habent illi, qui per Baptismum à peccato Originali liberi ac immunes redditii sunt. Atqui hic effectus Immunitatis formaliter illis præstatur per id, quo tollitur privatio gratiæ, adeoque per ipsam gratiam sanctificantem: ergo etiam Beatissima Virgini Exemptio à peccato Originali pro primo instanti Conceptionis formaliter præstita est per gratiam exclusivam suæ privationis. Major est certa; formalis quippe Exemptio à culpa pro instanti Conceptionis, non potest melius concipi, quam per formalem exclusionem culpæ pro eodem instanti. Minor autem constat ex Trid. sess. 5. in Decreto de peccato Origin. n. 5. ubi dicitur: [Si quis per Jesu Christi Domini nostri gratiam, quæ in Baptismo confertur, reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam asserit non tolli totum id, quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi, aut non imputari, anathema sit.] Idem evidens est ex ipso loco ab Adv. citato ex S. Thomæ: & ex 1. 2. q. 82. a. 3. in C. ubi à S. D. peccatum originale formaliter non constituitur in habitudine ad commutabile bonum; quæ quidem inordinatio, inquit ibid. S. D. communi nomine potest dici concupiscentia: sed, ut mox subiungit: [Peccatum originale materialiter est quidem concupiscentia, formaliter verò est NB. defectus originalis Iustitiæ:] Vnde cum in Baptismo non tollatur concupiscentia, quando remittitur peccatum Originale, etiam juxta S. Thomam ipsum Originale solummodo impeditur, vel remittitur per positionem gratiæ sublativam rationis formalis, consummantis, & inducentis peccatum, sine qua nequit contrahi Peccatum Originale.

CONTROVERSIA LXXXV. SACRAMENTORVM CAUSALITAS.

An sit Physica vel Moralit re- spectu Gratiæ.

375. Quid P. Haunoldus lib. 4. n. 621. Sacramentis influxum tantum Moralem in Gratiam justificantem rectè & ex mente S. Thomæ tribuerit, patebit, expendendo textus, quos Adversarius adduxit, vel quos etiam adducere potuisset, deinde alios in oppositum afferendo. Inprimis ergò retulit ex Angelico Præceptore 3. p. q. 62. a. 4. hæc verba. [Ponendo, quòd Sacramentum est instrumentalis causa gratiæ, necesse est simul ponere, quòd in Sacramento sit quædam Virtus instrumentalis ad inducendum Sacramentalem effectum.] Quam Virtutem ibidem ad primum S. D. vocat Spiritualem; hoc ipsum repetit q. 78. a. 4. ubi ex eo, quia Sacramentis hanc Virtutem abnegare, repugnat & derogat dignitati Sacramentorum novæ legis, à priori infert de Sacramento Eucharistiæ sequentia: [Vnde cum hoc Sacramentum sit præ cæteris dignius, consequens est, quòd in Verbis formalibus hujus Sacramenti sit quædam Virtus creata ad conversionem hujus Sacramenti faciendam.]

376. Verum, ex his nihil probatur contra P. Haunoldum, quippe qui non negat Sacramentis inesse Virtutem Spiritualem, sic dictam propter Virtutem Spiritualem increatam agentis principalis, ut patet ex 3. p. q. 68. a. 4. ad 2. sed negat, hanc Virtutem esse Physicè causativam ipsius gratiæ, sicut non est Physicè causativa conversionis Eucharisticæ, ubi tamen inest Sacramento, ut inquit S. D. præ cæteris digniori. Et hoc negat ex mente S. Thomæ, 4. dist. 1. q. 1. a. 4. q. 1. in C. ita loquentis. [Ad ultimum autem effectum, NB. qui est gratia, non pertingunt etiam instrumentaliter, nisi dispositivè, in quantum hoc, ad quod instrumentaliter effectivè pertingunt, & dispositio, quæ est necessitas, quantum in se est, ad gratiæ susceptionem.] De Virtute autem Verborum Consecrationis, S. D. 4. dist. 8. q. 2. a. 3. ad 5. sic inquit. [Dicendum, quòd Virtus agentis principalis respicit principaliter terminum ad quem: Sed virtus causæ instrumentalis, NB. non attingit ad terminum ad quem, sed habet operationem suam in his, quæ sunt circa terminum, sicut qualitates activæ elementales non attingunt ad animæ rationalis introductionem. Et similiter hoc contingit, quia Virtus illa instrumentalis, quæ inest

B b

Ver-

Verbis, habet operationem supra substantiam panis, quia Verbum ad Elementum accedit secundum Augustinum; non est autem aliquo modo causa eorum, quæ in termino ad quem sunt, sicut quoddam accidentia sine subiecto, vel alicujus hujusmodi. Ex his ergo patet, quid de Virtute aliorum Sacramentorum, quibuscum S. D. paritatem instituit, in ordine ad causandam gratiam sentiat.

377. Sed urget Adversarius ex hoc ipso art. 3. in C. allegans ista verba. NB. *Hæc qualitas* (designat Virtutem inexistentem Sacramentis) *habet esse incompletum, sicut similitudines colorum in aëre*: quas constat, inquit Adversarius, esse *Physicas*. Sed responderetur, aliud esse, quod Virtus Sacramentalis sit *qualitas physica*, & aliud, quod sit *causa physica* effectus ullimati, nempe gratiæ, vel conversionis Eucharisticæ. Deinde, ut Adversarii, quæ alibi, licet immerito, contra P. Haunoldum usus est, phrasi loquar, ipse inciviliter citavit S. Thomam, loco citato non dicentem: *Hæc qualitas &c.* sed ita loquentem: *Hæc Virtus NB. non est qualitas habens esse completum in natura, qualiter est Virtus alicujus principalis agentis secundum formam suam, sed habet* (scilicet *hæc Virtus, sed non hæc qualitas*) *esse incompletum, sicut Virtus, quæ est in instrumento ex intentione principalis agentis*. Et sicut similitudines colorum. Sic etiam alterius textus ex 4. dist. 1. q. 1. a. 4. q. 2. ad 1. allati præmatura abruptio, prorsus alienat sensum Angelici Doctoris; ab Adversario enim solummodo referuntur hæc Verba: [Virtus, quæ est in Sacramentis, reducitur ad id genus, in quo est Virtus completa principalis agentis quæ est qualitas.] His hæc addidisset immediatè annexa: *Vel in qua* (scilicet *qualitate seu genere qualitatis*) *esset, si in genere esset*: quia *Virtus increata non est in aliquo genere*: pateret, nec Virtutem principalem, ad quam Virtus Sacramentorum solummodo reducitur, esse propriè dictam qualitatem, multò minùs Virtutem Sacramentorum esse qualitatem propriè dictam, illis in ordine ad physicè producendum effectum ultimatum (nempe gratiam) intrinsicè superadditam.

378. Deinde, si S. Thomas loco citato agnosceret in Sacramentis talem Virtutem, quæ esset qualitas effectivè causans, ea tamen, ut ibidem *quæstionculâ* 1. in C. dicitur, tantum produceret dispositionem spiritualem ad gratiam, quam dispositionem *ornatum animæ*, vel *Characterem S. D.* appellat: istum proinde effectum unice tribuens Sacramentis, paulò post inquit: [Hujusmodi autem materialibus instrumentis competit aliqua actio ex natura propria, sicut aquæ ablueri, & oleo facere nitidum corpus: sed ulterius in quantum sunt instrumenta Divinæ misericordiæ justificantis, pertingunt instrumentaliter ad aliquem effectum in ipsa anima,

qui primò correspondet Sacramentis, sicut est character, vel aliquid hujusmodi. Ad ultimum autem effectum, NB. qui est gratia, non pertingunt instrumentaliter, nisi dispositivè, &c.]

Verum, hanc ipsam Virtutem effectivam dispositionis Spirituales, existimat Emin. Card. Cajetanus in Commentario à S. D. q. 62. a. 1. non amplius agnosci.

379. Difficiliores duos textus ponisset Adversarius pro influxu physico immediato in gratiam adducere ex q. 62. a. 1. ad 3. & ex 4. dist. 14. q. 2. a. 4. in C. priori loco ita loquitur S. D. [Sacramenta corporalia per propriam operationem, quam exercent circa corpus, quod tangunt, NB. efficiunt operationem instrumentalem ex Virtute Divinâ circa animam, sicut aqua Baptismi ablucendo corpus secundum propriam Virtutem, abluit animam, in quantum est instrumentum Virtutis Divinæ.] In posteriori loco hæc habet. [Pœnitentia, ut est Sacramentum, ex parte ista NB. effectivè peccatum tollit, quia gratiam tribuit, sicut inducens albedinem, aufert nigredinem: & secundum hoc pœnitentia, in quantum est Sacramentum, peccata dimittit, quia Sacramentum novæ Legis est causa instrumentalis gratiæ.] Virtusque tamen textus solutio suppeditatur nobis ab ipso S. D. 4. dist. 1. q. 1. a. 4. q. 1. in C. Vbi ex instituto agens de causalitate Sacramentorum, ait: [Ad cujus evidentiam sciendum est, quod causa NB. efficiens dupliciter potest dividi: Vno modo ex parte effectus, scilicet NB. in disponentem, quæ causat dispositionem ad formam ultimam, & perficientem, quæ inducit ultimam perfectionem. Alio modo ex parte ipsius Causæ in Agens Principale, & Instrumentale.] Et paulò post Verbis jam suprà relatis dicit, quod Sacramenta tanquam causa solummodo instrumentalis non pertingant ad ultimum effectum, nisi dispositivè, & sicut causa efficiens gratiæ priori modo, eamque solummodo inducant mediatè, velut instrumenta.

380. Ex quo patet, quo sensu in utroque textu in contrarium allato Verbum efficiunt, & adverbium effectivè, à S. D. accipiat: idque confirmatur ex ipsis textibus, quia in primo comparat Sacramenta securi: quæ, ut ibidem dicitur, [non perficit instrumentalem actionem, nisi exercendo actionem propriam: sciendo enim facit lectum. Et similiter Sacramenta corporalia &c.] In secundo textu, dum comparat S. D. Sacramenta inducenti albedinem, implicite comparat ea penicillo, utpote quæ sunt instrumenta tantum causæ principalis per ea inducentis gratiam. Subsumo. Atqui neque securis, neque penicillus effectivè producant formam ultimam lecti, vel albi: ergo neque Sacramenta effectivè producant gratiam: Sed

exercendo actionem propriam ablutionem, unctionem &c. significatam per Verba, moraliter causant operationem causam Principalem, producentis gratiam; quod S. D. clarè significat 4. dist. 1. q. 1. a. 4. q. 1. ad 5. [Dicendum, quod ex Sacramentis causatur per modum influentiae gratia; nec tamen NB. Sacramenta sunt, quæ influunt gratiam, sed per quæ Deus, sicut per instrumenta, animæ gratiam influit.]

381. Quæ S. Aquinatis mens ulteriùs sic declaratur. S. Doctor diversis in Locis potissimum & unicè ferè probat, quod Sacramenta sint causa gratiæ, quia oppositum derogaret dignitati Sacramentorum; sed hæc ratio plus non probat, quam quod sint causa Moralis, sicut Passio præterita est causa tantum Moralis, ut Controv. 81. ex eodem S. D. ostensum: imò probat, quod Virtus illorum sit similis ei Virtuti, ex qua in ipsa sacramenta derivatur Virtus, nempe moralis: non enim debet esse major, vel auctior Virtus in Sacramentis, quam quæ est in Passione, à qua dignitas & efficacia in sacramenta transfunditur. Vnde sicut Passio Christi, ut etiam Contr. 81. declaravi ex S. D. 3. p. q. 48. a. 6. tantum denominativè producit gratiam, quia humanitas patiens illam producit, sic etiam Sacramenta tantum denominativè producant gratiam, quia Humanitas instituens Sacramenta illam producit, id quod testatur S. Thomas q. 27. de Veritate a. 4. in C. ad finem.

382. Præter hanc autem solum mediata & denominativè translata Virtutem Physicè causandi gratiam, non aliam causalitatem in sacramenta, quam præcisè moralem, seu impetrioriam derivari ab humanitate, dignificante illa, & merente propter passionem præteritam exaudiri, ulteriùs insinuat à S. D. 3. p. q. 62. a. 5. Vbi inquit, [Principalis autem causa efficiens gratiæ est ipse Deus, ad quem cooperatur humanitas Christi, sicut instrumentum conjunctum: Sacramentum autem sicut instrumentum separatum:] Et pro exemplo assignat baculum, qui movetur per instrumentum conjunctum, nempe per manum. Subsumo. Atqui instrumentum separatum non producit physicè effectum ultimum, ut suprà ex S. D. dictum est: ergo nec Sacramenta physicè producant gratiam.

383. Quod ulteriùs patebit, respondendo ad conjecturas, apparenter contrarias, quarum prima est, quod ipse S. Thomas sibi frequenter talia argumenta objiciat, quæ contra influxum physicum potius, quam moralem pugnant, atq; ostendunt, solum DEVM efficere gratiam, Sacramenta verò non habere sufficientem vim, nec proportionem, vel continentiam æqualis perfectionis cum gratia: & tamen S. D. non utatur obviâ responsione, negando, hæc quidquam efficere contra influxum moralem, sed ostendat

exemplis instrumentorum physicè influentium, v. g. ferræ securis &c. nihil contra influxum instrumentalem sacramentorum evincit. Secunda conjectura est, quia S. Thomas non opponit similia argumenta contra causalitatem meritum, etiam moraliter efficientium gratiam, Tertia. Quia S. D. sacramenta absolute vocat causas instrumentales, motas à causa principali physicè producente gratiam. Atqui per causam instrumentalem absolute dictam intelligitur causa physica, & motus causa instrumentalis ordinatur ad similem influxum, qualis est influxus causæ principalis.

384. R. Ad Primam, quod allata argumenta etiam non pugnent contra causam instrumentalem physicè influentem, & adducta exempla neque physicè influant in formam artificialem. Deinde solenne est S. Doctori, ut causas per actionem convenientem suæ naturæ v. g. perfectionem vel scissionem ferræ aut securis, non influentes physicè in ultimum effectum, tamen explicet ad modum causarum physicè influentium, continentium in se perfectionem effectus ultimi. Hinc q. 27. de Veritate a. 7. in C. ait: [Similitudines effectuum sunt in instrumentis, quibus mediantibus defluunt formæ à causis principalibus in effectus. Et hoc modo (subsumit immediatè S. Doctor) gratia est in sacramentis, & tantò minùs, quantò NB. sacramenta non perveniunt directè & immediatè ad ipsam gratiam, de qua nunc loquimur: sed ad proprios effectus.] Præsertim autem videtur hac proportione, & modo explicandi causalitatem sacramentorum, quia etiam Ecclesia comparat sacramenta cum totis physicis, constantibus verà materiâ & formâ, ex quali tamen sacramenta non componuntur.

385. Ad Secundam Conjecturam R. Ideo à S. Thoma non opponi similia argumenta contra causalitatem meritum, quia propter inefficaciam Sacramentorum Antiquæ Legis, quæ etiam significabant, sed neque moraliter causabant gratiam, & ad quorum præsentiam etiam producebatur gratia, major erat Controversia de Sacramentis Novæ Legis, & minùs apparebat, quomodo signa materialia, in se etiam non continentia vim meritoriam, possent causare gratiam.

386. Ad Tertiâ. R. Per causam instrumentalem, & motum illius, significari causam physicam, & motum ad influxum physicum, comparatione effectus immediati ac directi, non autem comparatione effectus ultimi, ad quem causa instrumentalis, uti Sacramenta ad gratiam teste S. D. suo physico influxu non pertingit. Atque ex his patet, non aliam causalitatem sacramentorum Novæ Legis respectu gratiæ clarè ex S. Thoma probari posse, quam Moralem immediatam, & Physicam mediatam ac indirectam.

Bb 2

qua-

quatenus mediante humanitate Christi, aut mediante Verbo humanitati unito, etiam ipsa sacramenta denominantur producere gratiam, sicut Verba Consecrationis dicuntur à Magistro Sententiarum dist. 10. §. *hac & his similia*, substantias mutare, cum ait: [Si tantum Valuit sermo Eliæ, ut ignem de cælo deponeret, non valebit sermo Christi, ut substantias mutet? De totius Mundi operibus legitur: quia ipse dixit, & facta sunt. Sermo igitur NB. id est Filius, qui potuit ex nihilo facere, quod non erat, non potest ea, quæ sunt, in id mutare, quod non erant? Non enim minus est causare, quam mutare novas naturas rebus.] Itaque Adversarius dicens, P. Haunoldum in meridie cæcutivisse, dum S. Thomam in suas partes attrahere non dubitavit, verborum auxilio voluit suis rationibus lucem accendere, & usque ad meridiem perducere.

CONTROVERSIA LXXXVI.

EUCHARISTIÆ PARTES.

An Intentio Ministri & Forma Verborum sint Partes.

387. **N**egat de utroque Adversarius, quia S. Thomas 3. p. q. 73. a. 6. in Sacramento Eucharistiæ tria asserens consideranda, scilicet, id, quod est sacramentum tantum, quod est Panis & Vinum, (quæ verba malè explicat Adversarius, interpositâ parenthesi dicendo: *id est, species utriusque*, quia species panis & vini non sunt panis & vinum, quæ tamen ut materia ex qua specialiter sunt consideranda, & à S. D. ibidem dicuntur præfigurata à Melchisedec, qui obtulit panem & vinum) & id quod est Res & Sacramentum, scilicet, Corpus Christi Verum, & quod est Res tantum, scilicet, effectus huius sacramenti: non meminit *Intentionis*, & *Formæ Verborum*, ideoque ut intrinsecam partem exclusit. Verum, mala est hæc consequentia, partim quia S. D. non intendit hic explicite enumerare omnes partes, aliàs inter eas non posuisset effectum, & non debuisset omittere species panis & vini, nominibus substantiarum tantum implicite significatas, & non expressisset solum Corpus Christi Verum, sed etiam Sanguinem Verum, substantiæ Vini succedentem, & in triduo mortis neque implicite significatum per nomen corpus; partim quia sub Considerando secundo S. D. per Corpus Christi Verum non intelligit ipsum prout existens secundum se, sed prout existens sacramentaliter, seu prout in Eucharistia mysticè immolatum repræsentat corpus passum in Cruce: hinc l. c. explicans S. D. quid in corpore Vero considerandum sit, ait: *quantum autem ad ipsum Christum passum, qui continetur in hoc Sacramento, figura ejus fuerunt omnia Sacrifi-*

cia Veteris testamenti. Itaque sub nomine Corporis mysticè immolati, & sacramentaliter existentis, meminit S. Thomas implicite omnium eorum, quæ constituunt Sacramentum, sicut etiam sub nomine panis & Vini tantum implicite meminit specierum, & quidem tantum ut existentium in substantia; patet ergo malam esse consequentiam, quod, quia intentio & forma consecrationis non nominatur explicite, sicut nec Species nominantur explicite, nec forma, nec intentio sit pars Sacramenti, quamvis species sint pars Sacramenti. Deinde, si non sufficeret implicita memoratio intentionis & formæ, ex illatione Adversarii non tantum sequeretur, quod non essent partes, sed quod in Sacramento nullius essent considerationis, quandoquidem non explicite ponuntur à S. D. inter tria Consideranda, quod nemo Catholicus dixerit.

388. **U**lterius quæro ex Adversario, an non, seposito interea textu S. Thomæ, pro formâ sacramentali inter partes cujuslibet Sacramenti numerandâ, sufficiat non solum autoritas S. Augustini, in Joan. c. 15. tr. 80. dicentis: *accedat Verbum ad Elementum, & fit Sacramentum*, Sed totius Ecclesiæ, comparantis constitutiva Sacramenti materiæ & formæ in totis physicis? atque forma in quolibet toto est pars totius: ergo etiam Forma sacramentalis est Pars Sacramenti. Quæ tam est expressa Sententia S. Thomæ, ut mirer Adversarium non legisse illam apud S. Magistrum 4. dist. 22. q. 2. a. 1. q. 2. in C. ubi ait, [In Sacramento Eucharistiæ Corpus Christi verum est Res significata tantum per species panis & vini, sed causata per Verba Ministri, & NB. illa duo simul conjuncta sunt signum & causa.] Subsumo. sed esse Signum & causam gratiæ seu effectus sacramentalis est esse Sacramentum, ergo corpus Christi Verum, & Verba ministri simul conjuncta sunt Sacramentum. Idem S. D. per partes intrinsecas distinguens Sacramenta Nova ab Antiquis, 4. dist. 1. q. 1. 2. 3. in Corp. inquit, [Dicendum, quod est commune in omnibus Sacramentis, quod consistant in rebus sensibilibus, invisibilem gratiam Signantibus. Sed hoc est speciale in Sacramentis Novæ Legis, quod rebus verba addantur.] & paulò post addit: [ut ex rebus & Verbis consistant: sicut Christus ex Verbo & carne.] Sed consistere ex Verbis est constare Verbis tanquam parte, sicut Christus Verbo & carne constat tanquam partibus. Et ibidem, in respons. ad 2. distinguens partes essentielles à factis seu ceremonijs in usu Sacramentorum adhiberi solitis, cum Hugone de S. Vict. dicit S. D. [Ad Sacramenta concurrunt Verba & res & facta: sed facta pertinent ad usum, vel dispensationem Sacramentorum, NB. Verba autem & res sunt de essentia Sacramenti, & ideo Magister in his duobus dicit constare Sacramenta.]

389. **V**ideamus nunc etiam quid de Intentione